

Lomiga mo le Polokalame mo le Sauniga o le Faiva ma le Olaga Faa-Kerisiano

MATI 6-12

'OA TAUTELE MAI I LE AFIOGA A LE ATUA | IERE-MIA 1-4

"Ou te Faatasi ma Oe e Lavea'i iā te Oe"

(Ieremia 1:6) Ae na ou faapea atu: "Auē, leova e, le Alii Pule Silisili Ese! O a'u nei e lē iloa tautala, auā ua na o a'u o se tamaitiiti."

w11 3/15 29 ¶4

Ia Mataala Pea, e Pei o Ieremia

⁴ Atonu o le lata i le 25 o tausaga o Ieremia, na tofia ai e leova o se tagata vāai. (Iere. 1:1, 2) Peita'i sa ia manatu ua na o ia o se tamaitiiti, e lē agavaa e tautala atu i toeaiina o le nuu, o tane ua matutua ma o loo umia le pule. (Iere. 1:6) Sa tatau ona ia folafola atu sala ogaoga faafaamasinoga ma faasalaga, aemaise lava i ositaulaga, perofeta pepelo ma ta'ita'i, faapea ē na filifilia "le ala na mulimuli i ai isi" ma "tumau . . . pea ona lē faamaoni." (Iere. 6:13; 8:5, 6) O le a faatama'ia le malumalu matagofie na faia e le tupu o Solomona, lea ua autausagā o fai ma autū o le tapua'iga moni. O le a faatafunaina Ierusalem ma luta, ma ave faapagotaina ona tagata. E manino mai, sa matuā faanatinati le fe'au lea sa tatau ona ta'u atu e Ieremia!

(Ieremia 1:7-10) Ona fetalai mai lea o leova iā te a'u: "Aua e te fai mai, 'Ua na o a'u o se tamaitiiti.' A ia e alu iā i latou uma ou te auina atu i ai oe; ma ia e tautala atu i mea uma ou te poloa'i atu ai iā te oe.⁸ Aua e te fefe ona o i latou, auā 'Ou te faatasi ma oe e lavea'i iā te oe,' ua fetalai mai ai leova." Ona aapa mai lea o le aao o leova ma pa'i mai i lo'u gutu.⁹ Ona fetalai mai lea o leova iā te a'u: "O lea ua ou tuu atu a'u upu i lou gutu.¹⁰ Faauta, ua ou tofia oe i le aso nei e te pule i atunu ma malo, ina ia lia'iina ma talepe i lalo, ia faaumata ma soloia i lalo, ia fausia fo'i ma totōina."

(Ieremia 1:17-19) "A o oe, inā fusi ia lou sulugāti, ma ia e tula'i ma tautala atu iā i latou i mea uma ua ou poloa'i atu ai iā te oe. Aua ne'i faamata'uina oe ona o i latou, ina ne'i o'u faamata'uina oe i o latou luma.¹⁸ A o a'u, ou te faia oe i le aso nei ma aai malupuipuia, o se poutū u'a-me, ma pā 'apamemea e faasagatau atu ai i le nuu atoa, o tupu o luta, o ona perenise, o ona ositaulaga, ma tagata o le nuu.¹⁹ E latou te siitaua mai lava iā te oe, ae e latou te lē manumalo iā te

oe, auā 'ou te faatasi ma oe e lavea'i iā te oe,' ua fetalai mai ai leova.'

w05 12/15 24 ¶18

O Ai E te Anaana i ai, o le Atua po o Tagata?

¹⁸ Na fetalai atu le Atua iā Ieremia: "Ou te iā te oe e lavea'i iā te oe." (Ieremia 1:8) E faapefea ona lavea'i i tatou e leova mai sauāga i aso nei? Atonu na te faaaogāina se faamasino e iai le utaga mamao e pei o Kamalielu. Pe e na te faamautinoa ua aveesea se tagata pi'opio ma tetee o le malo ae sui atu i se tagata e loloto le tofā. Peita'i, e iai taimi e lē taofia ai e leova sauāga e oo i ona tagata. (2 Timoteo 3:12) Afai e lē taofia e le Atua sauāga, e na te foa'i maia le malosi ina ia tatou lava tatali na sauāga. (1 Korinito 10:13) E tusa lava pe e lē taofia e le Atua sauāga, ae tatou te lē faaluafesasi i le mea o le a oo i ai: O ē fai taua i tagata o le Atua o loo latou fai taua i le Atua, ma e lē taulau ē o fai taua i le Atua.

jr 88 ¶14-15

"Ou te Faafouina le Tagata ua Vaivai"

PO O LE A E FAAFOUINA Ē UA VAIVAI?

¹⁴ Se'i o tatou mātau le auala na faalaeiauina ai Ieremia ma le auala na ia faalaeiau ai isi ua "vaivai." (Iere. 31:25) Na maua e le perofeta faalaeiauga tuusa'o mai iā leova. Se'i mafaufau i le faalaeiauina o oe pe a e faalogo atu o loo fetalai mai leova iā te oe: "A o a'u, ou te faia oe i le aso nei ma aai malupuipuia . . . e latou te siitaua mai lava iā te oe, ae e latou te lē manumalo iā te oe, auā 'ou te faatasi ma oe e lavea'i iā te oe,' ua fetalai mai ai leova." (Iere. 1:18, 19) O lea, e iai le māfuaaga lelei na faapea mai ai Ieremia e uiga iā leova, o ia "o lo'u malosi ma lo'u lafitaga, o le mea ou te sola i ai i le aso o le puapuaga."—Iere. 16:19.

¹⁵ Ia mātau, na faapea atu leova iā Ieremia: "Ou te faatasi ma oe." Po o e mātauina i inei se mea e mafai ona e faia, pe a mana'omia e se tasi e te masani ai se faalaeiauga? E ese le iloa o loo mana'omia e se Kerisiano po o se tauaiga le fesoasoani, ese le tali atu i se auala lelei i le saunia o se fesoasoani. O le tele o taimi, o le auala e sili ona lelei o le gaoioiga na faia e le Atua iā Ieremia, o le faatasi lea ma lē o loo mafatia. Mulimuli ane, e mafai ona fai atu ni upu faalaeiau, ae aua fo'i nei tele ni faamatatalaga. E telē le aafiaga lelei o ni nai upu pe afai e filifilia lelei, e avatu ai se faamautinoaga ma atia'e ai. E lē tau mana'omia ona e faia ni faamatatalaga fai-gatā. Ia faaaogā upu faigofie e faailoa atu ai lou

naunau moni, manatu mamafa, ma lou alofa faa-Kerisiano. O faamatalaga faapena e matuā telē sona aafaga lelei.—*Faitau le Faataoto 25:11.*

Sa'ili'iliga Loloto mo 'Oa Faaleagaga

(Ieremia 2:13) ‘Auā e lua mea leaga ua faia e lo'u nuu: Ua latou tuua a'u le puna o le vai ola, ina ia latou eli mo i latou o vaieli, o vaieli māvaevae e lē mafai ona tali ai ni vai.’

(Ieremia 2:18) A o lenei, o le ā le mea e te manatu ai fua i le ala o Aikupito, ina ia e inu ai i vai o Seora? O le ā fo'i le mea e te manatu ai i le ala o Asuria, ina ia e inu ai i vai o le Vaitafe?

w07 3/15 9 ¶8

Manatu Tāua Mai le Tusi o Ieremia

2:13, 18. E lua mea leaga na faia e tagata Israaelu lē faamaoni. Sa latou tuulafoa'ia leova, o le puna o faamanuiaga, ta'ita'iga, ma puipuiga. Na latou faia mo i latou ni a latou vaieli faafaatusa e ala i le sa'i-lia o se sootaga faafitafita ma Aikupito ma Asuria. I o tatou aso, o le tuua o le Atua moni ae faalago-lago i filosofia faaletagata ma a'oa'oga ma faiga faapolotiki, e tusa lenā ua suia le “puna o le vai ola” i “vaieli māvaevae.”

(Ieremia 4:10) Ona ou faapea atu lea: “Auē, leova e, le Alii Pule Silisili Ese! E moni ua e matuā ‘ole-giaina lenei nuu ma Ierusalem, e faapea, ‘E iā te outou le filemu,’ a ua oo lava le pelu i le loto.”

w07 3/15 9 ¶4

Manatu Tāua Mai le Tusi o Ieremia

4:10; 15:18—I le ā le itu na faasesē ai e leova ona tagata fouvale? I le vaitaimi o Ieremia na iai perofeta o ē na “vavalō i mea pepelo.” (Ieremia 5:31; 20:6; 23:16, 17, 25-28, 32) E le'i taofia e leova nei perofeta i le faalauiloa atu o fe'au taufaasesē.

Faitau Tusi Paia

(Ieremia 4:1-10) “Israaelu e, afai e te fo'i mai,” ua fetalai mai ai leova, “inā fo'i mai ia iā te a'u. Afai e te aveesea au mea inosia ona o a'u, ona lē avea lea o oe ma sē e maumausolo. ² Afai fo'i e te tautō lava, ‘O loo soifua leova i le faamaoni, i le faama-sinotonu, ma le amiontonu!’ ona manuia ai lea o atunuū ona o ia, ma e latou te mitamita fo'i iā i latou lava ona o ia.” ³ Auā o le mea lenei ua fetalai mai ai leova i tagata o luta ma Ierusalem: “Inā faato'a ia o lo outou fanua e le'i galuea'iina, ae aua le lūlūina pea a outou fatu i laau tuitui. ⁴ Inā peritome ia outou iā leova, ma aveese pa'u o outou loto, o outou tagata o luta ma tagata o loo

nonofo i Ierusalem; ina ia lē alu atu ai lo'u ita e pei o se afi, ma susunu ai ae e leai se tasi e na te tineia, ona o a outou mea leaga na fai.” ⁵ la outou ta'u atu i luta ma faalauiloa atu i Ierusalem, ia ta'u atu fo'i ma ilia se pū i le nuu. la valaaau leotele atu e faapea: “Inā faapotopoto faatasi ia outou, ma tatou ulu atu i aai malupuipuia. ⁶ Inā faatū ia se faailoilo e iloa ai le ala i Siona. la saunia fo'i se mea e tou te malu ai. Aua ne'i outou tutū mai.” Auā ou te aumaia le mala mai i le itu i mātū, ma le malaia tele. ⁷ Ua alu a'e o ia e pei o se leona mai i le vao putuputu, ma ua alu ese lē na te faafano-inu; ua alu atu o ia mai i lona nofoaga ina ia faia lou lauelele ma mea e ofo ai. E faatafunaina fo'i ou lava aai ina ia leai sē e nofo ai. ⁸ Inā fusi ia outou i ‘ie talatala ona o lenei mea. la outou tagitu'i ma uiō, auā e lē liliuese le to'asā aasa o leova mai iā i tatou. ⁹ Ua fetalai mai leova: “I lea aso e vaivai ai le loto o le tupu, faapea loto o perenise; e maofa fo'i ositaulaga ma taufaiofo perofeta.” ¹⁰ Ona ou faapea atu lea: “Auē, leova e, le Alii Pule Silisili Ese! E moni ua e matuā ‘olegiaina lenei nuu ma Ierusalem, e faapea, ‘E iā te outou le filemu,’ a ua oo lava le pelu i le loto.”

MATI 13-19

'OA TAUTELE MAI I LE AFIOGA A LE ATUA | IEREMIA 5-7

“Na Latou Lē Toe Faia le Finagalo o le Atua”

(Ieremia 6:13-15) “Auā e mai i ē e faatauvaa o i latou e oo lava i ē e sili, ua maua e tagata uma a latou polofiti i faiga lē sa'o; ua faia fo'i e le perofeta atoa ma le ositaulaga mea pepelo. ¹⁴ Ua latou taumafai e faatalapelo ona faamālōlō le manu'a o lo'u nuu, i le faapea ane, ‘Ua filemu! Ua filemu!’ ae e leai se filemu. ¹⁵ Pe na latou māsiasi ea ona ua latou faia se mea inosia? E tasi le mea, e latou te le'i lagona lava se māsiasi; a o le isi mea, e le'i oo ina latou iloa le faalogona o le faalumaina. O le mea lea, e pa'u'u ai i latou faatasi ma ē ua pa'u'u; o le aso fo'i ou te faasalaina ai i latou, e latou te tautevateva ai,” ua fetalai mai ai leova.

w88 4/1 11-12 ¶7-8

Ieremia—Se Perofeta na Itagia Ona o Fe'au Faafamasinoga a le Atua

⁷ Ua lapata'i mai leova: “E latou te siitaua mai lava iā te oe, ae e latou te lē manumalo iā te oe.” (Ieremia 1:19) Aiseā na tetee ai tagata o luta ma o latou ta'ita'i i lenei perofeta? Talu ai o lana fea'u na faaaliai ai lo latou lē manatu mamafa i mea faaleagaga,

ma le tau ina fai o a latou tapua'iga. Na tuusa'o le fe'au a Ieremia: "Faauta! Ua avea le afioga a leova ma mea e latou te taufafai i ai, e latou te lē fiafia ai fo'i. Auā e mai i ē e faatauvaa o i latou e oo lava i ē e sili, ua maua e tagata uma a latou polofiti i faiga lē sa'o; ua faia fo'i e le perofeta atoa ma le ositaulaga [o ē na tatau ona faatāuaina tapulaa tau amio ma mea faaleagaga] mea pepelo."—Ieremia 6:10, 13.

⁸ E moni sa latou ta'ita'ia le nuu i le faia o taulaga. Peita'i, na latou tau ina fai le tapua'iga moni ma e le'i iai o latou loto. Sa tāua iā i latou le faia o tū faaletapua'iga nai lo o amioga lelei. I le taimi e tasi, na faasesē e ta'ita'i lotu lutaia le nuu i se ituaiga o filemu e lē moni, e ala i le faapea atu, "Ua filemu! Ua filemu!" ae e leai se filemu. (Ieremia 6:14; 8:11) Sa latou faasesēina tagata e talitonu o loo latou maua le filemu ma le Atua. Sa manatu e leai se mea e popole ai, ona o i latou o tagata na faasaoina o leova, ma o loo iā i latou le aai paia ma lona malumalu. Ae po o le silafaga lenā a leova?

(Ieremia 7:1-7) Na oo mai le afioga a leova iā Ieremia, ua faapea mai: ² "la e tū i le faitoto'a o le pale o leova, ma ia e folafola atu i inā le upu lenei, ia e faapea atu, 'la outou faalogo mai i le afioga a leova, o outou uma luta o ē o ulu mai i nei faitoto'a e ifo atu iā leova. ³ O le mea lenei ua fetalai mai ai leova o 'au, o le Atua o Israelu: "la fai ia lelei o outou ala ma a outou amio, ona ou tuu pea lea o outou e nonofo i lenei mea. ⁴ Aua tou te faatuatua i upu pepelo, e faapea, 'O le malumalu o leova, o le malumalu o leova, o le malumalu lenei o leova!' ⁵ Auā afai e tou te fai ia lelei o outou ala ma a outou amio, afai e tou te faia lava le faamasinogatonu o le tagata ma lana aumea, ⁶ afai fo'i tou te lē faasauā i le tagata ese, o le tama ua leai se tamā, ma le fafine ua oti lana tane, ma outou lē sasaa le toto o lē ua lē sala i lenei mea, ma outou lē mulimuli atu fo'i i isi atua e malaia ai outou, ⁷ ona ou tuu ai pea lea o outou e nonofo i lenei mea, i le nuu na ou foa'iina atu i o outou augātamā, i aso uma lava e oo i le faavavau."

w88 4/1 12 ¶9-10

Ieremia—Se Perofeta na Itagia Ona o Fe'au Faafamasinoga a le Atua

⁹ Na faatonu e leova Ieremia e tū i se mea e iloa atu ai o ia e tagata i le faitoto'a o le malumalu, ma folafola atu lana fe'au i ē na ō atu e tapua'i i inā. Sa ia fai atu iā i latou: "Aua tou te faatuatua i upu pepelo, e faapea, 'O le malumalu o leova, o le malumalu o leova, o le malumalu lenei o leova!' . . . E matuā lē

aogā lava." O le mitamita o tagata o luta i lo latou malumalu, e iloa ai sa latou savavali e tusa ma mea na vaaia ae lē o le faatuatua. Sa galō iā i latou upu lapata'i a leova: "O le lagi o lo'u nofoālīi lea, a o le lalolagi o le mea lea e tū ai o'u vae. O fea la le pale e tou te faia mo a'u." E tusa po o le ā le matagofie o le malumalu, ae lē faapea na afio moni ai leova le Pule Silisili Ese o le aoao o mea!—Ieremia 7:1-8; Isaia 66:1.

¹⁰ Na faaauau le fe'au malosi a Ieremia: "Pe e tou te gāoi ea, fasioti tagata, faia le mulilua, tautō pepelo, faamū taulaga iā Paala, ma mulimuli atu i isi atua e tou te lē iloaina, . . . ma outou faapea mai, 'E lavea'iina lava i matou,' e ui ina faia nei mea inosia uma?" Na manatu tagata o luta, o le avea o i latou ma tagata o le Atua, e talia ai e le Atua so o se amioga, ae o le vala tāua ia avatu a latou taulaga i le malumalu. Pagā le sesē o o latou manatu, pe afai na latou mafaufau e pei leova o se tamā alofa faavalea e fai leaga sona alo.—Ieremia 7:9, 10; Esoto 19:5, 6.

(Ieremia 7:8-15) "O lenei, ua outou tuu lo outou faatuatua i upu pepelo, ma e matuā lē aogā lava. ⁹ Pe e tou te gāoi ea, fasioti tagata, faia le mulilua, tautō pepelo, faamū taulaga iā Paala, ma mulimuli atu i isi atua e tou te lē iloaina, ¹⁰ pe e tou te ō mai ea ma tutū i o'u luma i lenei pale ua ta'ua ai lo'u igoa, ma outou faapea mai, 'E lavea'iina lava i matou,' e ui ina faia nei mea inosia uma? ¹¹ Po ua avea ea lenei pale ua ta'ua ai lo'u igoa ma ana o ē e faomea i la outou vaai? O a'u lava ua ou vaai i ai," ua fetalai mai ai leova. ¹² "Ae peita'i, inā outou ō ia i le mea na ou iai i Sailo, o i inā na ou tuu muamua ai lo'u igoa, ma vāai i le mea na ou faia i ai ona o le leaga o lo'u nuu o Israelu. ¹³ A o lenei, ona ua outou faia pea o nei galuega uma,' ua fetalai mai ai leova, 'ma na ou tautala atu pea iā te outou, na ou alapō ma tautala atu, ae e tou te le'i faalogo mai lava, na ou valaau atu pea fo'i iā te outou, ae e tou te le'i tali mai, ¹⁴ e faapea fo'i ona ou faia i le pale ua ta'ua ai lo'u igoa, lea e tou te faatuatua i ai, ma le nofoaga na ou avatu iā te outou ma o outou augātamā, e pei lava ona ou faia i Sailo. ¹⁵ Ou te lafoa'i outou mai i o'u luma, e pei lava ona ou lafoa'ia o o outou uso uma, o le fanauga atoa a Efaraima.'

jr 21 ¶12

Auauna "i Aso e Gata Ai"

¹² I le amataga o le nofoa'iga a loakima, na faatonu ai e leova Ieremia e alu i le malumalu ma matuā

ta'usalaina tagata o luta ona o a latou amioga leaga. Na latou manatu i le malumalu o leova, o se tapui po o se mea e mafai ona puipuia i latou. Peita'i, pe a faaaauau ona latou 'gāoi, fasioti tagata, faia le mulilua, tautō pepelo, faamū taulaga iā Paala, ma mulimuli atu i isi atua e latou te lē iloaina,' o le a lafoa'ia e leova lona malumalu. E pei ona lafoa'ia e leova le fale'ie paia i Sailo i aso o le Ositaluga Sili o Eli, o le mea fo'i lenā o le a ia faia i tagata faafiaamitonu na tapua'i iā te ia i le malumalu. O le a avea le nuu o luta ma "faatafunaga." (Iere. 7: 1-15, 34; 26:1-6) Se'i mafaufau i le mana'omia e le-remia o le lototele ina ia faalauiloa atu ai lenā fe'au! E foliga mai o le mea lenā sa ia faia i luma o tagata tāua ma maualuluga. E lagona e nisi uso ma tuafafine e latou te matuā mana'omia le lototele, ina ia molimau atu ai i ala tetele ma tagata mau'oa ma taualoa. E ui i lea, ia manatua le manatu lenei: E mautinoa e fesoasoani mai le Atua iā i tatou, e pei ona ia faia iā Ieremia.—Epe. 10:39; 13:6.

Sa'ili'iliga Loloto mo 'Oa Faaleagaga

(Ieremia 6:16) O le mea lenei ua fetalai mai ai leova: "Inā outou tutū ia i ala, ia vaavaai ma fesili i auala o aso anamua, po o fea le ala lelei; ia savavali ai, ona outou mālōlō ai lea." A ua latou faapea mai pea: "E matou te lē savavali ai."

w05 11/1 24 ¶11

Po o le a Oulua Savavali ma le Atua?

¹¹ Po o ta'ita'ia moni i tatou e le Afioa a le Atua? E aogā le nofo i lalo ma iloilo ma le faamaoni i tatou lava i lea taimi ma lea taimi. Ia manatunatu i se fuaiupu o le a fesoasoani iā i tatou e faia faapea: "O loo faapea ona fetalai mai o leova, ia outou tutū i ala, ma vaavaai, ma fesili i ala o le vavau, po o i fea le ala lelei, ma ia outou savavali ai, ona maua lea e outou o le mālōlōga mo outou agaga." (Ieremia 6:16) Atonu ua faamanatu mai e na upu se tagata fimalaga o lē na faatali i fetaula'iga o ala ina ia fesili mo se faasinoga. I sona uiga faaleagaga, sa tatau ona faia faapena e tagata fouvale o Isaraelu. Sa tatau ona latou sa'ili i le "ala o le vavau." O lenā "ala lelei" o le ala lea na savavali ai o latou augātamā faamaoni, le ala lea na ō ese mai ai ma le valelea Isaraelu. Ae pagā lea, na tali atu ma le lotomaaa Isaraelu i lenei faamanatuga alofa mai iā leova. Ua faaaauau mai le fuaiupu lava lea: "A ua latou fai mai, Matou te lē savavali i ai." Peita'i i aso nei, e ese le tali a tagata o le Atua i na fautuaga.

(Ieremia 6:22, 23) O le mea lenei ua fetalai mai ai leova: "Faauta! E ō mai tagata mai i le nuu o le itu i mātū, e feala mai fo'i se nuu tele mai i vaega

pito sili ona mamao o le lalolagi. ²³ E fetagofi atu i latou i le 'aufana ma le tao. E sauā i latou ma e lē alolofa. E taalili lo latou leo e pei o le sami, ma e ti'eti'e i latou i solofanua. Ua sauniuni i latou e pei o se tagata o le taua e latou te tau ma oe, le tama fafine a Siona e."

w88 4/1 13 ¶15

Ieremia—Se Perofeta na Itagia Ona o Fe'au Faafamasinoga a le Atua

Faasalaina luta

¹⁵ I le pe tusa o le 632 T.L.M., na to'ilalo ai Asuria iā Kaletaia ma Metai, ma na faaititia fo'i le malosi o Aikupito lea na i le itu i saute o luta. Sa avea ma faamata'uga iā luta le osofa'iga mai i le nuu o le itu i mātū. O lea, e iai le fe'au faanoanoa na tatau ona ta'u atu e Ieremia i tagata o luta. "Faauta! E ō mai tagata mai i le nuu o le itu i mātū, . . . E sauā i latou ma e lē alolofa. . . . Ua sauniuni i latou e pei o se tagata o le taua e latou te tau ma oe, le tama fafine a Siona e." O Papelonia na faasolo a'e e avea ma malo malosi o le lalolagi i lenā taimi, ma o le a faaaogā e le Atua e faasala ai tagata lē faamaoni o luta.—Ieremia 6:22, 23; 25:8, 9.

Faitau Tusi Paia

(Ieremia 5:26–6:5) "Auā ua iai tagata leaga i lo'u nuu. Ua latou tilotilo atu pea, e pei o ē e pu'e manulele o loo faapupuga. Ua latou tuu se mailei mata'utia. E latou te pu'ea ai tagata. ²⁷ E pei o se pā ua tumu i manufelelei, ua faapea fo'i ona tumu o latou fale i mea taufaasesē. O le mea lea ua faasilisiliina ai i latou ma maua ai a latou 'oa. ²⁸ Ua puputa i latou; ua lamolemole fo'i i latou. Ua tau-masuasua i latou i mea leaga. Ua latou lē faia se faamasinogatonu, o le faamasinogatonu o le tamaititi ua leai sona tamā, ina ia manuia ai i latou; ua latou lē faia fo'i le faamasinoga o ē e matitiva." ²⁹ Ua fetalai mai leova: "Po ou te lē faasalaina ea i latou ona o nei mea, po ou te lē tauimasui atu ea fo'i i se atunu faapenei? ³⁰ Ua faia i le nuu se mea mata'utia e ofo ai: ³¹ O perofeta, ua vavalō i latou i mea pepelo; a o ositaluga, ua latou pule e tusa ma lo latou malosi. A ua fiafia i ai lo'u nuu; ma o le ā se mea e tou te faia i lona i'uga?"

⁶ O outou le fanauga a Peniamina e, inā sosola ese ia mai i totonu o Ierusalem; ma ia ili le pū i Tikoa. Ia tafu fo'i se afi e fai ma faailoilo i Peteakarema; auā ua faalolo'i mai iā te outou le mala mai i mātū, o le faaumatiaga tele. ² Ua pei le tama fafine a Siona o se fafine lalelei ma faapelepeleina. ³ Ua ō

mai iā te ia leoleo mamoe ma a latou lafu. Ua faatū faataamilo o latou fale'ie iā te ia. Ua ta'itasi ma fafaga i lana lafu i lona lava fanua. ⁴ Ua latou faapaia le taua faasaga iā te ia: "Inā tula'i ia, se'i o tatou ō a'e i le tutonu o le lā!" "Oi talofa iā i tatou, auā ua leva le aso, ua faasolo ina mou atu ata lafoia o le afiafi!" ⁵ "Inā tula'i ia, ma tatou ō a'e i le pō ma faaumati ona 'olo o loo nonofo ai."

MATI 20-26

'OA TAUTELE MAI LE AFIOGA A LE ATUA | IEREMIA 8-11

"E na o le Ta'ita'iga a leova e Tatou te Taulau Manua Ai"

(Ieremia 10:2-5) O le mea lenei ua fetalai mai ai leova: "Aua lava ne'i o outou a'oa'o i le ala o atunu, aua fo'i ne'i matata'u i faailoga o le lagi, auā ua matata'u i ai atunu. ³ Auā o tū a nuu ua na o se mea e faatauvaa, auā ua na o se laau o le vao-matua na tātuu i lalo e se tasi, o le galuega na faia e lima o le tufuga i le mātau. ⁴ Ua faamatagofie e se tasi i le siliva ma le auro. Ua latou faamauina i fao ma samala, ina ia lē toe maluelue ai. ⁵ Ua pei i latou o se faatagata taufaafefe i le togākukama, e lē mafai ona tautala. E fesiita'i i latou auā e lē mafai ona savavali. Aua le fefefe ona o i latou, auā e leai se mea leaga e mafai ona latou faia, e lē mafai fo'i ona latou faia se mea lelei."

(Ieremia 10:14, 15) Ua lē mafaufau lelei tagata uma, ua leai so latou poto. Ua māsiasi fo'i tufuga fai u'amea uma ona o le faatusa ua tā; auā o le mea pepelo lana faatusa u'amea, ma e leai fo'i se ola o iā i latou. ¹⁵ E faatauvaa i latou, o se galuega ua amusia. E fano i latou i le aso e asia ai.

it-1 555

Kukama

Na faatutū laau, o pou, ma isi mea i fanua ua uma ona faato'a e tutuli ese ai manu. O na "faatagata taufaafefe i le togākukama," e leai ni ola ma na faatusa i ai e Ieremia tupua na faia e le nuu e ifo i ai. —le 10:5.

(Ieremia 10:6, 7) leova e, e leai lava se isi e pei o oe. E sili oe, ma o lou suafa fo'i e sili ona malosi ia. ⁷ O ai ea sē e lē mata'u iā te oe, le Tupu o atunu e, auā ua ono iā te oe; auā e leai lava se isi e tusa ma oe i tagata atamamai uma o atunu ma o latou malo uma.

(Ieremia 10:10-13) A o leova, o le Atua moni lea. O ia o le Atua soifua ma o le Tupu e faavavau. O

le a lūlūina le lalolagi i lona to'atama'i, ma e leai fo'i se atunu e mafai ona tatali lona to'asā. ¹¹ la faapea ona outou fai atu iā i latou: "O atua e le'i faia le lagi ma le lalolagi, o atua na o le a faaumati mai i le lalolagi ma lalo ifo o lenei lagi." ¹² O lona faia le lalolagi i lona mana, o Lē na matuā faatumauina le laueele i lona atamai, ma o Lē fo'i na fofola le lagi i lona faautauta. ¹³ Pe a tulei mai lona si'ufofoga, ona taalili ai lea o vai i le lagi, ma ua ave a'e e ia o ausa mai i le tulu'iga o le lalolagi. Ua faia fo'i e ia faitoto'a mo le timu, ma ua aumaia e ia le matagi mai i ona fale teuoloa.

w04 10/1 11 ¶10

O Ai o Viia le Atua i Aso Nei?

¹⁰ E manino faamaoniga o Lē na Foafoaina Mea pe a e taga'i atu i le lagi po o foafoaga i inei i le lalolagi. (Ieremia 10:12) E ao ona tatou ioe faatasi ma foafoaga agaga o ē ua alalaga: "Lo matou Alii e, ma lo matou Atua, e tatau lava oe ina ia tuuina atu iā te oe le viiga, ma le faaneeneega, ma le mana; auā na e faia mea uma lava." (Faaaliga 4:11) Ua lē iloa e le to'atele o saienitisi faamaoniga i 'mata o latou loto,' e ui lava latou te maofa i le auala o fausia ai mea o latou vaai i ai i o latou mata faaletino. (Efeso 1:18) E mafai ona tatou faata'ita'ia i le auala lenei: O le viivia o le matagofie o le fausaga faale-natura, ae faafitia le iai o Sē na fuafuaina nei mea uma, e tusa lea ma le valea o se tasi na te viivia se ata matagofie ae faafitia le iai o se tagata na tusia ma valia lea ata. E lē o se mea e faate'ia ai o i latou e mumusu e talitonu i le Atua e ta'ua o ē ua "lē mautali"!

(Ieremia 10:21-23) Auā ua lē mafaufau lelei leo-leo mamoe, ma ua latou lē sa'ili atu iā leova. O le mea lea ua latou gaoioi ai e aunoa ma le tofā mamao, ma ua taapeape ai a latou lafumanu uma." ²² Faalogo! O le tala! Ua oo mai le tala, o le patapatatū leotole fo'i mai i le nuu i le itu i mātū, ina ia avea aai o luta ma mea ua faagaogaoina, o le mea e nonofo ai ta'ifau 'aivao. ²³ leova e, ua ou iloa lelei, e lē o i le tagata lona ala. E lē o i le tagata fo'i e savali, ona faatonuina le mea e ui ai o ia."

w15 9/1 15 ¶1

Po o E Lē Fiafia i le Atua?

O tulaga pagatia ua tutupu i le lalolagi i aso nei, o faamaoniga maumaututū ia o le lē taulau o pulega faaletagata. E latou te lē o taulau i le aumaia o le filemu, saogalemu ma le fiafia, ae ua latou faaleagaina le lalolagi. O nei tulaga ua faamaonia atili ai le moni o le Ieremia 10:23: "E lē o i le tagata fo'i e

savali, ona faatonuina le mea e ui ai o ia.” E na o le pulega a le Atua e mautinoa o le a maua ai e tagata le taulau manuia, filemu ma le fiafia e tumau, auā o lona finagalo lea.—Isaia 45:18.

Sa‘ili‘iliga Loloto mo ‘Oa Faaleagaga

(Ieremia 9:24) “A o lē e mitamita, inā mitamita ia o ia iā te ia lava ona o lenei mea, ona ua iā te ia le tofā mamao ma ua ia iloa a‘u, o a‘u o leova, o Lē e faaalia le alofa faamaoni, o le faamasinotonu, ma le amiotonu i le lalolagi; auā ou te fiafia i nei mea,” ua fetalai mai ai leova.

w13 1/15 20 ¶16

Ia Mafuta Vavalalata Atu Pea iā leova

¹⁶ E tatau ona tatou mitamita i le avea o i tatou ma Molimau a leova. (Iere. 9:24) O le māfuaaga lenā e tatou te faia ai filifiliga atamai, ma taumafai e ola i tapulaa maualuluga a leova. Peita‘i, e lē tatau ona tatou faamaualuga ma manatu e sili atu lo tatou iloa nai lo o leova. O le faia faapea, e vavaeeseina ai i tatou mai iā te ia.—Sala. 138:6; Roma 12:3.

(Ieremia 11:10) Ua latou liliu atu i mea sesē na faia e o latou augātamā mai i le amataga, o ē na mumusu e usiusita‘i i a‘u upu, ae na latou mulimuli atu i isi atua ina ia auauna ai iā i latou. Ua solia e le aiga o Israelu ma le aiga o luta la‘u feagaiga na ou osia ma o latou augātamā.

w07 3/15 9 ¶2

Manatu Tāua Mai le Tusi o Ieremia

3:11-22; 11:10-12, 17—Aiseā na faaaofia ai e Ieremia le malo i mātū o ituaiga e sefulu o Israelu i ana valoaga, e ui ua uma ona faaumatiaga o Ierusalemā i le 740 T.L.M.? Ona o le faaumatiaga o Ierusalemā i le 607 T.L.M. o loo faaalia ai faamasinoga a leova i Israelu atoa, ae lē na o luta. (Esekiel 9:9, 10) E lē gata i lea, ina ua uma ona faato‘ilaloina le malo o ituaiga e sefulu sa faaauau pea ona faailoa atu o latou mana‘oga i Ierusalemā, auā sa faaauau pea ona faaaofia e le perofeta a le Atua le ‘au Israelu.

Faitau Tusi Paia

(Ieremia 11:6-16) Ona fetalai mai lea o leova iā te a‘u: “la e folafola atu nei upu uma i aai o luta ma auala o Ierusalemā, ia faapea atu, ‘Inā faalogo mai ia outou i upu o lenei feagaiga, ma ia outou faia lava. ⁷ Auā na ou matuā apoapoa‘i atu i o outou augātamā i le aso na ou ave a‘e ai i latou mai i le nuu o Aikupito ma e oo mai lava i lenei aso, ou te alapō ma apoapoa‘i atu, e faapea: “la outou faalogo mai i lo‘u leo.” ⁸ A ua latou lē faalogo pe ua‘i mai o latou taliga, a ua ta‘itasi i latou ma sa-

vivali i le maaa o o latou lotoleaga; ona ou faaoo atu lea i luga iā i latou o upu uma o lenei feagaiga na ou poloā‘i atu ai iā i latou e faia, ae e latou te le‘i faia lava.’” ⁹ Ua toe fetalai mai fo‘i leova iā te a‘u: “Ua iloa le fouvalega ua faia e tagata o luta ma ē o loo nonofo i Ierusalemā. ¹⁰ Ua latou liliu atu i mea sesē na faia e o latou augātamā mai i le amataga, o ē na mumusu e usiusita‘i i a‘u upu, ae na latou mulimuli atu i isi atua ina ia auauna ai iā i latou. Ua solia e le aiga o Israelu ma le aiga o luta la‘u feagaiga na ou osia ma o latou augātamā. ¹¹ O le mea lenei ua fetalai mai ai leova, ‘Ou te faaoo atu iā i latou le malaia, ma e lē mafai ona latou sao mai ai; e latou te valaau mai lava iā te a‘u mo se fesoasoani, ae ou te lē faalogo atu iā i latou. ¹² Ona ō ai lea o aai o luta ma ē o loo nonofo i Ierusalemā, ma valaau atu mo se fesoasoani i atua na latou faamū i ai taulaga, ae peita‘i, e lē aumaia ai lava se faaolataga iā i latou i le taimi o lo latou malaia. ¹³ Auā o le aofa‘i o o outou atua ua tutusa ma le aofa‘i o ou aai, luta e; ua outou tuu fo‘i le tele o fata faitaulaga e pei o auala o Ierusalemā e fai ai mea e māsiasi ai, o fata faitaulaga e faamū ai taulaga iā Paala.’ ¹⁴ “A o oe, aua ne‘i e tatalo mai mo lenei nuu, aua fo‘i e te ‘ai‘oi mai pe tatalo mo i latou, auā ou te lē faalogo atu lava i le taimi e latou te valaau mai ai iā te a‘u, e tusa ai o lo latou malaia. ¹⁵ “O le ā le mea ua faia e lo‘u nuu pele i lo‘u fale, ua faia ai e le to‘atele o i latou lenei mea, o lenei faufauga leaga? Ma pe e avea ea aano paia o a latou taulaga ma mea e tou te sao ai pe a oo mai lou mala? Pe e te fiafia ea i lenā taimi? ¹⁶ Ua faaigoa oe e leova, ‘O le laau olive lauolaola, e matagofie ona fua ma e manaia.’ Ua lagona le gapāpā tele ina ua ia susunuina o ia i le afi, ma ua gauia ai ona lālā.

MATI 27-APERILA 2

‘OATAUTELE MAI I LE AFIOGA A LE ATUA | IEREMIA 12-16

“Na Galo i Tagata Israelu leova”

(Ieremia 13:1-5) O le mea lenei ua fetalai mai ai leova iā te a‘u: “Inā alu ia ma fai mo oe se fusipa‘u lino, ma fusi ai i lou sulugātiti ae aua e te tuuina i le vai.” ² Ona ou aumaia lea o le fusipa‘u e tusa ma le afioga a leova, ma fusi i lo‘u sulugātiti. ³ Ona oo faalua mai lea o le afioga a leova iā te a‘u, ua faapea mai: ⁴ “Inā ave ia le fusipa‘u ua iā te oe, o loo i lou sulugātiti, ia e tula‘i ma alu i le Eufirate, ma nanā ai i inā i se vaipapa.” ⁵ Ona ou alu lea ma

nanā i le Eufirate, e pei ona poloa'i mai ai o leova iā te a'u.

jr 51 ¶17

Ia Leoleo Mai i se Loto Taufaa'ole'ole

¹⁷ O le tofiga o Ieremia na mana'omia ai le usita'i i faatonuga a le Atua. Pe ana faapea o oe o Ieremia, po o le a e talia so o se faatonuga e aumai? I se tasi taimi, na faatonu ai e leova Ieremia e aumai se fusipa'u lino ma fusi i lona sulugātiti. Na sosoo ai ma le faatonuina o ia e alu i Eufirate. Pe a e vaai i se faafanua, e te iloa ai na tatau ona ia malaga i le pe tusa o le 300 maila (500 km). Pe a taunuu i inā, e tatau ona ia nanā le fusipa'u i se vaipapa, ona ia toe fo'i lea i Ierusalem. Mulimuli ane, na toe faatonu o ia e le Atua e toe alu e aumai le fusipa'u. (*Faitau le Ieremia 13:1-9.*) Pe a tuuafaatasi le umi o malaga e lua a Ieremia, e pe tusa e 1,200 maila (1,900 km). E lē talitonu tagata faitio o le Tusi Paia na savali Ieremia mo ni masina i lenā mamao. (Esera 7:9) E ui i lea, o le faatonuga lenā a le Atua, ma na faia lava e Ieremia.

(Ieremia 13:6, 7) Ae ina ua mavae aso e tele, ona fetalai mai lea o leova iā te a'u: "Inā tula'i ia ma alu i le Eufirate, ma aumai mai i inā le fusipa'u na ou poloa'i atu iā te oe e nanā ai i inā." ⁷ Ona ou alu lea i le Eufirate ma eli, ma aumai le fusipa'u mai i le mea na ou nanāina ai, faauta fo'i! ua faaleagaina le fusipa'u; ma ua lē aogā i se mea e tasi.

jr 52 ¶18

Ia Leoleo Mai i se Loto Taufaa'ole'ole

¹⁸ Se'i mafaufau i le perofeta o loo uia atumauga o luta, ma atonu o loo ui i se toafa aga'i i le Eufirate. Ae pau le mea o loo alu e fai o le nanā o le fusipa'u lino! E mautinoa le masalosalo o ona tuaoi ona o le umi na toesea o ia. Ina ua ia toe fo'i, e na te le'i aumaia le fusipa'u lino. Na toe faatonuina o ia e le Atua e toe alu i se isi malaga umi e aumai le fusipa'u lino ua faaleagaina ma "lē aogā i se mea e tasi." E ono faigofie ona mafaufau: 'E ese le tele o gaoioiga na fai. Ae e leai ma se uiga.' Peita'i, e le'i mafaufau faapena Ieremia, ona sa faatonutonuina o ia e le Atua. Nai lo o le faitio, sa ia usita'i i le faatonuga!

(Ieremia 13:8-11) Ona oo mai lea o le afioga a leova iā te a'u, ua faapea mai: ⁹ "O le mea lenei ua fetalai mai ai leova, 'E faapena ona ou faaleagaina le faamaualuga o luta, ma le faamaualuga tele o Ierusalem. ¹⁰ O lenei nuu leaga o ē ua mumusu e usiusita'i i a'u upu, o ē ua savavali i le maaa o o latou loto, ma o ē ua mulimuli atu pea i isi atua

ina ia o latou auauna atu i ai ma ifo atu i ai, e avea fo'i e pei o lenei fusipa'u ua leai se mea e aogā i ai." ¹¹ 'Auā e pei ona pipii o le fusipa'u i le sulugātiti o se tagata, e faapea fo'i ona ou faapipii mai iā te a'u le aiga uma o Israelu ma le aiga uma o luta,' ua fetalai mai ai leova, 'ina ia avea i latou ma nuu mo a'u, ma igoa, ma viiga, ma mea matagofie; ae e latou te le'i usiusita'i.'

jr 52 ¶19-20

Ia Leoleo Mai i se Loto Taufaa'ole'ole

¹⁹ Na faato'ā faamatala e le Atua le uiga o lenei mea iā Ieremia, ina ua mā'ea lana malaga lona lua. O gaoioiga a Ieremia na sauniunia ai o ia e folafola atu se fe'au malosi: "O lenei nuu leaga o ē ua mumusu e usiusita'i i a'u upu, o ē ua savavali i le maaa o o latou loto, ma o ē ua mulimuli atu pea i isi atua ina ia o latou auauna atu i ai ma ifo atu i ai, e avea fo'i e pei o lenei fusipa'u ua leai se mea e aogā i ai." (Iere. 13:10) Ma'eu se auala mata'ina ua a'o'a'oina ai e leova ona tagata. O le usiusita'i o Ieremia iā leova i se mea e foliga mai e faatauvaa, na faia ai sana vaega i taumafaiga a leova e pā'ia loto o tagata. —Iere. 13:11.

²⁰ E lē o faatonuina Kerisiano i aso nei e savavali mo le faitau selau maila, ina ia a'o'a'oina ai ni lesona mai i le Atua. Ae atonu o lou ola ai o se Kerisiano, e ono lē malamalamai ai ou tuaoi ma uō i au gaoioiga, pe tauemu fo'i iā te oe. Atonu e aofia ai ou lā'ei ma teuga, au filifiliga i a'o'a'oga ma galuega, po o lou manatu fo'i e faatatau i le 'ava malosi. Po o le a e maumaua'i e mulimuli i ta'iala a le Atua e pei ona faia e Ieremia? O lou faataga o le Atua e faatonutonuina lou loto, e te faia ai filifiliga e ono avatu ai se molimau lelei. I so o se tulaga lava, o lou usita'i i faatonuga a leova o loo i lana Afioga, ma talia ta'i-ala mai i le pologa faamaoni o le a e maua ai i'uga lelei. Ia faaa'o'a'o iā Ieremia e ala i le filifili e lē ta'i-ta'iina oe e lou loto faa'ole'ole. O lea, ia maumaua'i e talia le auala ua faatonutonuina ai i tatou e le Atua; ia faataga o ia e faatonutonuina oe e avea ma ipu e ta'uleleia lea e mafai ona ia faaaogāina.

it-1 1121 ¶2

Sulugātiti

Na fetalai leova e faatatau iā Israelu ma luta, e tai pei i latou o se fusipa'u o loo sulu mau i lona sulugātiti, ina ia mafai ai ona avea i latou ma viiga ma mea matagofie iā leova. (Ie 13:11) O loo valoia mai e pule Iesu Keriso ma le amiontu e pei o se fusi i ona suilapalapa, ma e fai le faamaoni ma fusi o ona puimanava. Atonu e faasino atu i le mea moni lenei, o tomai ma mea e mafai ona faia e Iesu Keriso e fesoota'i uma i le amiontu ma le faamaoni. E pei ona

faaaogā le fusi pa'u e faamau pe faamalosia ai se mea, e faamalosia fo'i e le amiontonu lesu ina ia ga'oioi ai o se Faamasino tofia a leova.—Isa 11:1, 5.

Sa'ili'iliga Loloto mo 'Oa Faaleagaga

(Ieremia 12:1, 2) leova e, e amiontonu oe, pe a tuuina atu la'u tagi iā te oe, pe a ou tautala atu fo'i e uiga i au faamasinoga. Aiseā ua manua ai le ala o ē e amioleaga, ma e lē o popole fo'i i latou o loo faia faiga faa'ole'ole? ² Ua e totōina i latou; ua latou mauaa fo'i. Ua latou ō atu pea i luma; ua latou fua mai fo'i. E masani ona latou ta'ua oe i o latou gutu, a ua mamao mai i o latou manatu.

(Ieremia 12:14) O le mea lenei ua fetalai mai ai leova i o'u tuaoi leaga uma, o ē ua fetagofi i le tofi na ou tuuina atu e fai mo lo'u nuu o Isarel: "O lenei, ou te lia'iina i latou mai i lo latou laueleele; ou te lia'iina fo'i le aiga o luta mai i totonu o i latou.

jr 118 ¶11

Pe E te Fesili i Aso Ta'itasi, "O fea o lai leova?"

¹¹ Sa faia e Ieremia se fesili faatupu manatu ina ua ia mātauina le manua o tagata amioleaga. (*Faitau le Ieremia 12:1, 3.*) E ui e le'i fesiliglia e le perofeta le faamasinotonu o leova, ae na ia sa'ili mo se tali o lana "tagi." O lona tautala sa'o ua manino mai ai le māfana o la la'ua faiā ma le Atua, e pei o le faiā a se tamaitiiti ma sona tamā alofa. E le'i malamalama Ieremia i le māfuaaga na taulau manua ai tagata o luta, e ui i lo latou amioleaga. Pe na maua e Ieremia se tali faamalieloto? Na faamautinoa atu e leova iā Ieremia o le a la lia'ieseina ē amioleaga. (Iere. 12:14) A o vaaia e Ieremia le tali mai o le Atua i mataupu na ia tatalo atu ai, e mautinoa le faamalosia ai o lona maufaatuatuaaina o faamasinoga a le Atua. O le i'uga, na atili ai ona liliu atu Ieremia i le Atua e ala i le tatalo, ma sasaa atu ona faalagona i lona Tamā.

(Ieremia 15:17) Ou te le'i faifaimea faatasi ma ē e faia tala mālie, ma fafia i ai. Ona o lou aao ua ou nofo ai na o a'u, auā ua e faatumuina a'u i le ita.

w04 5/1 12 ¶16

Ia Lototele E Pei o Ieremia

Ia Faaeteete i a Tatou Aumea

¹⁶ Ua faamatala mai e Ieremia le isi mea na fesoasoani iā te ia e lototele ai. Na ia faapea mai: "Ou te le'i nofo i le faapotopotoga o ē tauemu, ma ou lē fafia i ai; ua ou nofo to'atasi ona o lou aao; auā ua e faatumuina a'u i le ita." (Ieremia 15:17) Na sili iā Ieremia le nofo to'atasi na i lo le faaleagaina e

aumea leaga. E ao fo'i la iā i tatou i aso nei ona manatu i mea e pei o Ieremia. Ia aua lava ne'i galo iā i tatou le fautuaga a Paulo e faapea, "o le feoa'i ma ē amio leaga e leaga ai amio lelei," e oo lava i a tatou amioga lelei na iai mo le tele o tausaga. —1 Korinto 15:33.

Faitau Tusi Paia

(Ieremia 13:15-27) "Inā outou faalogologo mai ia ma ua'i mai o outou taliga. Aua le faamaualuga, auā ua fetalai mai ai leova. ¹⁶ la tuuina atu le malamu iā leova lo outou Atua, a o le'i faapouliuligia e ia, ma a o le'i taia fo'i e ia o outou vae, o le tasi i le isi i luga o mauga i le pogipogi o le afiafi. E tou te faamoemoe lava i le malamalama, ae e matuā faapouliuligia e ia; e liua fo'i e ia e avea ma pogisa tele. ¹⁷ Ae afai tou te lē faalogo mai, ona tagi ai lea o lo'u loto i mea lilo ona o le faamaualuga, ma maligi ai lava loimata; e tafe ifo fo'i loimata i o'u mata, auā ua ave faapagota le lafu a leova. ¹⁸ "la fai atu i le tupu ma le tama'ita'i, 'Inā oulua nonofo ia i le mea e maulalo ifo, auā e pa'uū ifo mai i o oulua ulu o oulua palealii matagofie.' ¹⁹ Ua punitia aai o le itu i saute, ma e leai se isi e mafai ona ia tatalaina. Ua ave faapagota luta uma. Ua ave faapagota atoa uma lava. ²⁰ "Inā tepe a'e ia ma vaavaai atu iā i latou o loo ō mai mai i le itu i mātū. O fea le lafu na ia tuuina atu iā te oe, o lau lafu mamoe matagofie? ²¹ O le ā sau tala e fai atu pe a liliu mai o ia iā te oe, ae na e a'oa'oina i latou o ni au uō mamae mai i le amataga? Pe e lē oo ea iā te oe le tigā a fanau e pei o se avā o le a fanau? ²² Afai fo'i e te fai ifo i lou loto, 'Aiseā ua oo mai ai nei mea iā te a'u?' ona o le tele o au mea sesē, ua aveese ai ou pito ofu na uifiui ai oe; ma ua faasaunoa fo'i i ou mulivae. ²³ "Pe e mafai ea e le tagata Kuso ona suia lona pa'u? po o le nameri ona suia ona ila? Afai o lea, e mafai fo'i la e outou ona faia mea lelei, o outou o ē ua a'oa'oina e faia mea leaga. ²⁴ O lea, ou te faataapeapeina ai i latou e pei o tagutugutu o saito ua lelea i le matagi mai i le toafa. ²⁵ O lou tofi lenei, o le tofi mai iā te a'u na ou fuaina atu iā te oe," ua fetalai mai ai leova, "auā ua e faagalo a'u, ma ua e faatuatua pea i mea pepelo. ²⁶ O a'u lava, ou te susu'e a'e ou pito ofu i luga o ou mata, ma iloa atu ai lava lou māsi-asi, ²⁷ o au mulilua, o au tagi faasolofanua, ma au amioga matagā faatalitane. Ua ou iloa fo'i au mea inosia i luga o a'ega i le fanua. Oi talofa iā te oe Ierusalem e! O le ā ea le umi e tumau ai ona e lē mamā?"